

שיקום המערכים הצבאיים האסטרטגיים

הפקת לקחים בנוגע למערכים הצבאיים

ההצהרות החוזרות ונשנות מצד ישראל⁷¹ וארצות הברית⁷² בדבר נכונותן לשוב ולתקוף באיראן חידדו, בראיית טהראן, את הצורך לשפר את היערכותה לתרחיש של תקיפות נוספות נגדה בעתיד. מאז תום המלחמה הגבירה איראן את המאמצים לשיקום ולשדרוג המערכים הצבאיים שלה, ובייחוד מערכי הטילים וההגנה האווירית, במסגרת שיפור היערכות נוכח אפשרות לחידוש הלחימה. התחמשותה של איראן בעשורים האחרונים במערכים צבאיים אסטרטגיים, לרבות טילים בליסטיים וכטב"מים, אפשרה לה לפצות על חולשתה בתחום הנשק הקונוונציונלי, לצד רשת השלוחים, השימוש בטרור ויכולות הסייבר. תוכנית הטילים הבליסטיים המגוונת של איראן היא פועל יוצא ממלחמת איראן-עיראק, שהמחישה את הצורך בשיפור ההרתעה ובהסתמכות עצמית. בראיית איראן, הטילים הבליסטיים מציעים אמצעי נגיש, מהיר ויעיל כדי להרתיע, להקריין כוח ולהעניש את יריביה.

החרפת העימות עם ישראל חיזקה אף יותר, בראיית איראן, את הצורך בפיתוח יכולות צבאיות אסטרטגיות כדי להתמודד עם עליונותה הצבאית של ישראל. במשך שנים העדיפה טהראן לפעול נגד ישראל באמצעות שלוחיה במזרח התיכון, כדי להסיר מעצמה אחריות ולצמצם את הסיכונים הכרוכים בעימות צבאי ישיר עם ישראל או אף עם ארצות הברית. שיטת פעולה זו נועדה להרתיע את ישראל, להתישה ולהקיף אותה ב"טבעת אש", תוך שימור מידה רבה של מרחב חסינות והכחשה. אף על פי כן, במהלך העשור האחרון יזמו משמרות המהפכה מהלכים התקפיים כלפי ישראל, שבהם נעשה שימוש בכטב"מים וברקטות משטח סוריה. כך למשל שיגרו משמרות המהפכה במאי 2018 יותר מ-30 רקטות משטח סוריה

71 "נתניהו אמר לטראמפ: אם נצטרך – נתקוף שוב באיראן" | כך הגיב הנשיא. [Ynet](https://www.ynet.co.il), 12 ביולי 2025.

72 טראמפ שוב טען שאתרי הגרעין באיראן "הושמדו": "נתקוף שוב במידת הצורך". [Ynet](https://www.ynet.co.il), 22 ביולי 2025.

לעבר מוצבי צה"ל ברמת הגולן, בתגובה למותם של לוחמי משמרות המהפכה בתקיפת צה"ל בסוף אפריל 2018.⁷³

השינוי הבולט בכללי המשחק בין שתי המדינות ניכר לראשונה במתקפה האיראנית על ישראל בליל ה-13-14 באפריל 2024, בתגובה לחיסולו של מפקד כוחות משמרות המהפכה בסוריה ובלבנון חסן מהדווי, במתחם הסמוך לשגרירות איראן בדמשק ב-1 באפריל 2024. מתקפת הטילים והכטב"מים בישרה שלב חדש בעימות האסטרטגי בין שתי המדינות. ב-1 באוקטובר 2024 שיגרה איראן כ-180 טילים בליסטיים לעבר ישראל, בתגובה לחיסולם בביירות של מזכ"ל חזבאללה חסן נצראללה ושל בכיר כוח קודס במשמרות המהפכה עבאס נילפרושאן. שלטונות איראן הציגו את שתי התקיפות על ישראל: ב-13-14 באפריל ('הבטחת אמת 1') וב-1 באוקטובר ('הבטחת אמת 2') כהצלחות משמעותיות חרף הצלחת ישראל ליירט את רוב השיגורים לעברה. אף על פי כן, גם תקיפות אלה הותירו ספקות בטהראן בנוגע ליכולתה לספק מענה יעיל לעליונותה האווירית והמודיעינית של ישראל, הן בהגנה והן בהתקפה, ולכפות עליה משוואה חדשה שתרתיע אותה מהמשך פעילותה נגד איראן והציר הפרו-איראני. ספק זה אף גבר בעקבות התקיפה הישראלית באיראן ב-26 באוקטובר 2024, שגרמה נזק ניכר למערך ההגנה האווירית של איראן וליכולות ייצור הטילים הבליסטיים שלה.⁷⁴

במהלך מלחמת 12 הימים שיגרה איראן לעבר ישראל מטחים גדולים וצפופים של טילים בליסטיים ארוכי טווח (כ-500 בסך הכול) וכטב"מי נפץ (כ-1,000 בסך הכול). מערכי ההגנה האווירית הישראלית הצליחו ליירט ולהפיל יותר מ-80 אחוזים מהטילים הבליסטיים (63 טילים הצליחו לחדור את מערכות ההגנה) ויותר מ-99 אחוזים מכטב"מי הנפץ (רק כטב"ם אחד הצליח לחדור ולפגוע בבניין בצפון). מפגיעות הטילים נהרגו 28 אנשים, נגרם נזק ניכר למאות מבנים ואלפי אנשים נותרו ללא קורת גג. הטילים האיראניים פגעו גם בתשתיות קריטיות, בהן בית החולים סורוקה בבאר שבע, מתקן בז"ן בחיפה ומכון וייצמן ברחובות, ולפי מקורות זרים גם במספר מתקנים צבאיים.⁷⁵

73 שי ניר, **הסלמה בצפון / איראן שיגרה רקטות למוצבים ברמת הגולן; צה"ל תקף בסוריה**, [דבר](#), 10 במאי 2018.

74 רז צימט, **לקראת תמורות אפשריות בתפיסת הביטחון האיראנית**. המכון למחקרי ביטחון לאומי, [מבט על](#), גיליון 1915, 14 בנובמבר 2024.

75 אריה אבירם, **מבצע 'עם כלביא': סקירת מערכות הטילים וכטב"מי הנפץ ששיגרו האיראנים לעבר ישראל**. המכון למחקרי ביטחון לאומי, [במה טכנולוגית](#), 23 באוקטובר 2025.

ישראל השיגה עליונות אווירית מעל איראן לאחר כמה ימי לחימה בלבד, למרות מאמצי איראן במהלך העשורים האחרונים לשיפור ההגנה האווירית שלה, הן באמצעות רכש ציוד רוסי מתקדם, לרבות מערכות S-300, והן באמצעות ייצור מקומי של מערכות טילי קרקע־אוויר. כישלון ההגנה האווירית האיראנית נבע במידה רבה משחיקה מתמשכת ביכולותיה בעקבות התגובה הישראלית למתקפת הטילים והכטב"מים האיראנית על ישראל ב־1 באפריל 2024, שכללה פגיעה במכ"ם של סוללת S-300 סמוך לאספהאן, וגל התקיפות הישראליות הנרחב יותר בעקבות המתקפה האיראנית השנייה באוקטובר 2024, שהביא להשמדת שאר סוללות ה-S-300 של איראן. פגיעות מערך ההגנה האווירית נבעה גם מפערים בתקשורת בין החיישנים לגילוי מוקדם לבין מערכות הטילים.⁷⁶

סגן ראש אגף המבצעים בצבא איראן, מחמוד מוסוי, הודה בתום המלחמה כי חלק ממערכות ההגנה האווירית האיראניות ניזוקו, אך הוא הוסיף כי המערכות הוחלפו במערכות חלופיות שאוחסנו מראש במקומות מתאימים.⁷⁷ בהיעדר מערך הגנה אווירית יעיל הצליחה ישראל לתקוף גם את משגרי הטילים ואת פתחי המנהרות של בסיסי הטילים התת־קרקעיים, ולפגוע ביכולת שיגור הטילים של איראן. מלחמת 12 הימים גרמה לפגיעה קשה בקווי הייצור של הטילים, במשגרי הטילים ובטילים המתקדמים עצמם.⁷⁸

פגיעות אלה – לצד הצלחתה של ישראל ביירוט מרבית הטילים ששוגרו לעברה במהלך ימי המלחמה והעליונות האווירית שהופגנה מצד חיל האוויר – חידדו באיראן את הצורך בהפקת לקחים. זאת חרף התייחסותם (המופרזת) של הבכירים האיראנים להצלחות מערך הטילים האיראני בגרימת נזק כבד משקל לישראל. בראיית איראן, מלחמת 12 הימים הוכיחה כי מערך הטילים שלה מהווה נכס אסטרטגי שיכול לשמש הן לצורכי הרתעה כלפי ישראל והן לצורך תגובה יעילה. נוסף על כך ניתן להשתמש בטילים כדי להתיש את ישראל ולהגביל את יכולתה לנהל מערכה מתמשכת לאורך זמן, בשל מגבלות יכולות היירוט שברשותה. מנהיג איראן נתן ביטוי לשביעות רצונו מיכולות הטילים כשהצהיר בנאום באוקטובר 2025

76 Sam Lair, *Shallow ramparts: Air and missile defenses in the June 2025 Israel-Iran war*. Foreign Policy Research Institute, 17 October 2025.

77 **ראש אגף המבצעים של הצבא: מערכות ההגנה האווירית שנפגעו הוחלפו** [معاون عمليات ارتش: سامانه‌های آسیب‌دیده پدافند هوایی جایگزین شدند]. דפאע פֿרס, 20 ביולי 2025.

78 תמיר הימן, **"עם כלביא" – הישגים, שאלות פתוחות ותרשישים מכאן**. המכון למחקרי ביטחון לאומי, מבט על, גיליון 7, 2007, 7 ביולי 2025.

כי הציונים לא ציפו שהטילים האיראניים יוכלו לחדור לעומקם של המרכזים הרגישים והחשובים שלהם ולהשמידם.⁷⁹

מאמר פרשנות שהתפרסם באתר סוכנות הידיעות תסנים, המזוהה עם משמרות המהפכה, התייחס לצורך לחזק את ההתבססות על יכולות הטילים לצורכי הרתעה כלפי ישראל נוכח האפשרות לחידוש הלחימה מצידה. במאמר נכתב כי מעטים מטילים ספק בכך שמדובר בהפסקת אש זמנית בלבד, ולפיכך על איראן לחזק את יכולת ההרתעה שלה באמצעות מערך הטילים וחזית ההתנגדות באזור. לטענת תסנים, יתרונה של איראן נעוץ בעובדה שהיא מייצרת ומצטיידת בטיילים מתקדמים בעלות נמוכה בהרבה מאשר הטילים המשמשים את ישראל לצורכי יירוט. גם במהלך מלחמת 12 הימים התברר כי נדרשו לאיראן רק ימים ספורים כדי להביא את מלאי התחמושת של מערכי ההגנה הישראליים לנקודת משבר קריטית. יתר על כן, הטילים האיראניים הצליחו במהלך ימי המלחמה לפגוע ביתר קלות ובדיוק רב יותר במטרות בישראל. מכאן שאיראן חייבת לשמר בכל כוחה את יתרונה בתחום הטילים, שמעניק לה כיום כוח הרתעה.⁸⁰

בכירים איראנים הדגישו אף הם בחודשים האחרונים את הצורך בשיקום ובשיפור המערכים הצבאיים האסטרטגיים, ובפרט הטילים וההגנה האווירית. מזכיר המועצה העליונה לביטחון לאומי, עלי לאריג'אני, התייחס בריאיון נרחב שהעניק לאתר הרשמי של מנהיג איראן לשיפורים הנדרשים בתחום היכולות הצבאיות. הוא ציין כי בידי איראן היו אומנם יכולות טובות, שאפשרו לה לכפות על אויביה הפסקת אש, אולם יש לחזק את היכולות הצבאיות והביטחוניות של המדינה ולתקן חלק מהכשלים שהתגלו במלחמה. לדבריו, איראן בוחנת בדיוק ובאובייקטיביות היכן היו כשלים ומתכוונת לתקנם ולחזק את יכולותיה. זאת לנוכח ההערכה שהמלחמה טרם הסתיימה, ועליה להיות ערוכה להפרת הפסקת האש ולחידוש העימות.

לאריג'אני הוסיף כי המטה הכללי של הכוחות המזוינים נטל על עצמו משימות מסוימות ועוקב אחר מימושן, משרד ההגנה פועל בתחום אספקת הצרכים, וכלל הגורמים, ובייחוד משמרות המהפכה ומפקדת זרוע האוויר והחלל של הארגון, פועלים לתיקון הליקויים

79 **הצהרות [המנהיג] במפגש עם אלופים וזוכי מדליות בספורט ובאולימפיאדות מדעיות עולמיות** [بیانات در دیدار قهرمانان و مدال‌آوران ورزشی و المپیادهای علمی جهانی]. [אתר מנהיג איראן](#), 20 באוקטובר 2025.

80 **שני החישובים האסטרטגיים של איראן במאבק מול הציונים** [2 محاسبه راهبردی ایران در نبرد با صهیونیست‌ها]. [תסנים](#), 10 באוגוסט 2025.

שהתגלו. הוא ציין כדוגמה את הליקויים שנתגלו בתחום ההגנה האווירית והדגיש את הצורך להמשיך לחזק את נקודות העוצמה שהתגלו בתחום הטילים ובתחומים נוספים. לדבריו, תהליך השיפור יתבצע בעיקר תוך הישענות על יכולות פנימיות, אך במקביל ייעשה שימוש גם בסיוע חיצוני. בהתייחסו לחדירה המודיעינית במהלך הלחימה אמר לאריג'אני כי גם תחום זה זוכה לתשומת לב ולטיפול, תוך שיפור השליטה הטכנולוגית במידע.⁸¹

גם בכירים בתחום הצבאי עמדו על הצורך בשיקום המערכים הצבאיים ובשיפורם. שר ההגנה עזיז נסירזאדה הדגיש בריאיון טלוויזיוני לרגל יום תעשיית ההגנה, כי מאפייני זירת הלחימה והמגמות הטכנולוגיות מחייבים אימוץ גישות חדשות ועדכניות. הוא ציין כי מלחמת 12 הימים הראתה לאיראן באילו תחומי התקפה והגנה עליה לפעול, וכי התעשייה הביטחונית צריכה להתאים את עצמה למגמות המשתנות, בפרט לנוכח התמיכה המערבית בישראל, ובעיקר מצד ארצות הברית. נסירזאדה הוסיף כי משרדו כבר עשה שימוש בניסיון המלחמה לצורך תכנון עתידי ולשינוי חלק מסדרי העדיפויות. הוא הדגיש כי העדיפות של איראן אינה רק בתחום הטילים, וכי אילו התרחבה המלחמה לזירות אחרות, היו ברשותה אמצעים גם בזירות הים והיבשה. בהתייחסו לאתגרים הניצבים בפני מערך ההגנה האווירית אמר נסירזאדה כי אין בעולם מערכת הגנה שאינה ניתנת לחדירה, ולכן אין להתמקד אך ורק בהגנה. הוא הוסיף כי איראן ממקדת את מאמציה על בסיס לקחי המלחמה גם בטכנולוגיות חדשות, שאת פרטיהן לא ניתן לחשוף. בנוגע לתחום הטילים אמר שר ההגנה כי איראן הגיעה לעצמאות מלאה בייצור טילים, וכי בעקבות המלחמה היא בחנה מחדש את שיטת הייצור שלה ומשתמשת בתשתיות מוסתרות.⁸²

ראש המטה הכללי של הכוחות המזוינים, עבד אלרחים מוסוי, אמר במהלך ביקור במטה ההגנה האווירית כחודש לאחר המלחמה כי יש לעדכן ולארגן מחדש את מערכות ההגנה, לאמץ טקטיקות חדשות התואמות את איומי האויב ולהתמקד בגמישות מבצעית תוך שימוש ביכולות מדעיות וטכנולוגיות מקומיות.⁸³ באיגרת ששלח לשר ההגנה לרגל יום תעשיית ההגנה כתב מוסוי כי ההתפתחויות האזוריות והגלובליות, לצד לקחי מלחמת 12 הימים, מוכיחות שהדרך היחידה להגן על המדינה מפני איומים אפשריים היא המשך

81 **האיראנים אינם כאלה שנכנעים** [ایرانی‌ها "تسلیم‌پشو" نیستند]. [אתר מנהיג איראן](#), 22 באוגוסט 2025.

82 **המלחמה האחרונה שינתה כמה מסדרי העדיפויות שלנו/ יש לנו יכולת להפתיע את האויב/ אם המלחמה הייתה נמשכת 15 יום, אולי...** [جنگ اخیر برخی اولویت‌های ما را تغییر داد/توان غافلگیری دشمن را داریم/اگر جنگ، ۵۱ روز طول می‌کشید شاید...]. ["איסנ"א](#), 22 באוגוסט 2025.

83 **הגנרל מוסוי: אומץ ליבם של גיבורי ההגנה האווירית ייחרט בזיכרון ההיסטורי של איראן** [سرلشکر موسوی: شجاعت دلیر مردان پدافند هوایی در حافظه تاریخ ایران ثبت می‌شود]. ["תסנים"](#), 18 ביולי 2025.

האסטרטגיה של שיפור עוצמת ההגנה, הגברת יכולת ההרתעה וחיזוק המערכות, הציוד ואמצעי הלחימה הצבאיים בתחומי היבשה, הים, החלל, ההגנה האווירית, הסייבר והלוחמה האלקטרונית, תוך שימוש בידע ובטכנולוגיה מודרניים ובשיתוף פעולה מתמשך בין הכוחות המזוינים למשרד ההגנה.⁸⁴

באיגרת נוספת שפרסם מוסוי לרגל יום ההגנה האווירית בסוף אוגוסט 2025 הוא הדגיש כי ההגנה האווירית היא הקו הקדמי בהגנה על הריבונות הלאומית, ועליה לפתח ולבסס את יעילותה ועוצמתה ברמה התואמת את האיומים המתהווים באמצעות שימוש בטכנולוגיות חדשות, יוזמות מקומיות והשקעה בכוח אדם מסור ומקצועי. הוא הוסיף כי מלחמת 12 הימים הוכיחה את הצורך בעדכון מערכות, בחיזוק היכולות ובהעלאת רמת המוכנות המבצעית של ההגנה האווירית.⁸⁵ מפקד הצבא אמיר חאתמי הדגיש את הצורך להפיק לקחים מניסיון מלחמת 12 הימים. בטקס פתיחת קורס במכללה לפיקוד ולמטה של הצבא הסדיר ציין חאתמי כי העידן הנוכחי מתאפיין במלחמות היברידיות המחייבות היערכות שונה בתכלית מבעבר.⁸⁶

שיפורים במערכים הצבאיים

בחודשים האחרונים ניכר כי איראן אכן פועלת לשיפור המערכים הצבאיים שלה, ובראשם מערכי הטיילים וההגנה האווירית, ואף מקצה לשם כך תקציבים ייעודיים. כחודשיים בלבד אחרי המלחמה הצהיר סגן מפקד משמרות המהפכה עלי פדאוי כי רמת המוכנות של משמרות המהפכה גבוהה בהרבה בהשוואה לתחילת המלחמה.⁸⁷ עם זאת קיים ספק בנוגע ליכולת לממש את השיפורים הנדרשים בזמן סביר, בייחוד לנוכח המצב הכלכלי המידרדר. בספטמבר 2025 הודיע דובר ועדת המג'לס למדיניות חוץ ולביטחון לאומי על אישור הצעת חוק לחיזוק הכוחות המזוינים ל"התמודדות מקיפה עם פשעי ותוקפנות המשטר הציוני".

84 **איגרת הרמטכ"ל לשר ההגנה** [پیام رئیس ستاد کل نیروهای مسلح به وزیر دفاع]. ["איסנ"א](#), 21 באוגוסט 2025.

85 **הגנרל מוסוי: שדרוג מערכות ההגנה האווירית הוא חיוני** [سرلشکر موسوی: ارتقای سامانه‌های پدافند هوایی ضروری است]. [IRIB News](#), 31 באוגוסט 2025.

86 **מפקד הצבא: האויב מנסה להחדיר את הרעיון שהבעיות, הסנקציות ואפילו מלחמת שמונה השנים הן תוצאה של קיום משטר הרפובליקה האסלאמית** [فرمانده کل ارتش: دشمن تلاش دارد القاء کند که مشکلات، تحریم‌ها و حتی جنگ ۸ ساله، در نتیجه وجود نظام جمهوری اسلامی است]. ["ח'בר אונליין"](#), 6 באוקטובר 2025.

87 **גנרל פדוי: מוכנות משמרות המהפכה גבוהה יותר מאשר לפני חודשיים** [سردار فدوی: آمادگی سپاه نسبت به ۲ ماه پیش بیشتر شده است]. ["איסנ"א"](#), 19 באוגוסט 2025.

ההצעה השאפתנית, שטרם עברה את כל שלבי החקיקה הנדרשים, כוללת סעיף יחיד ושישה תתי-סעיפים לחיזוק יכולות ההגנה של הכוחות המזוינים. בהתאם להצעה, הארגון לתכנון ולתקצוב ומשרד הנפט מחויבים להעביר את מלוא תקציב שנת 1404 (השנה האיראנית המקבילה לשנה האזרחית 2025–2026) לחיזוק יכולות אלה, וכן את יתרת תקציב השנה שעברה שטרם הועבר. עוד נקבע בהצעת החוק כי הבנק המרכזי יעמיד לרשות המטה הכללי עד כ־2.2 מיליארד דולר מקרן הפיתוח הלאומית, שמחזיקה את הרזרבות במטבע זר ממכירת נפט וגז, או ממקורות מטבע חוץ אחרים, למימוש תוכניות חירום הגנתיות. נוסף על כך, הארגון לתכנון ולתקצוב ישתף פעולה עם הבנק המרכזי ומשרד הכלכלה כדי להעמיד סכום נוסף של כ־2.2 מיליארד דולר לרכישת ציוד הגנתי מחו"ל. תתי-סעיף נוסף מאפשר לארגון לתכנון ולתקצוב ולמשרד הנפט להקצות סכום של 1.5 מיליארד דולר לתמיכה בענייני הגנה, באמצעות העברה ישירה למטה הכללי. תתי-סעיף האחרון קובע כי מדי שנה יוקצו 30 אחוזים מהכנסות התעבורה האווירית של איראן (כ־50–70 מיליון דולר בשנה) לחיזוק מערכות ההגנה האווירית.⁸⁸

הצעת החוק משקפת רצון איראני לבצע שיפורים במערכי ההגנה לאור לקחי המלחמה, אך במקביל גם היצמדות לדפוסי עבר בעייתיים, בעיקר בכל הנוגע להסתמכות יתר על הכנסות מנפט ועל הלוואות ממזמנות, תכנון לקוי וחוסר חשיבה מחודשת בעניין הדוקטרינה הצבאית. כפי שצינה ניקול גרייבסקי מהמכון הבינלאומי לשלום קרנגי (Carnegie), לא ניכר בהצעה כל מאמץ ממשי להתמודד עם הפערים המבניים שנחשפו במהלך המלחמה בתחומי ההגנה האווירית, מערכות הפיקוד והשליטה, המחקר והפיתוח והתעשייה הביטחונית. כמו כן, התקציב המוצע אינו מספק מענה של ממש לשיפורים הנדרשים במערך ההגנה האווירית. אומנם מודגש בו יותר הצורך בהצטיידות במערכות זרות על בסיס הכרה במגבלות הייצור העצמי, אך ספק רב אם ניתן יהיה לממש את התקציב המיועד לרכש מחו"ל לנוכח הסנקציות שהושתו מחדש על איראן בעקבות הפעלת מנגנון הסנאפבק, המגביל באופן ניכר את יכולתה של להצטייד במערכות צבאיות מתקדמות – הן לצורכי התקפה והן לצורכי הגנה.⁸⁹

88 **אישור הצעת חוק לחיזוק היכולות ההגנתיות של כוחות הביטחון מול תוקפנות המשטר הישראלי** [تصویب طرح تقویت بنیه دفاعی نیروهای مسلح در مقابله با تجاوزات رژیم صهیونیستی]. אירן, 7 בספטמבר 2025.

89 Nicole Grajewski, *Iran's plan for a post-war military revamp: Financing gaps, similar mistakes, and sanctions risks*. Axes and Atoms, 15 September 2025.

בחודשים האחרונים ניכר מאמץ איראני מוגבר לשיקום ולשיפור מערך הטילים המתקדמים. מאמץ זה משקף הכרה כי מערך זה היה היחידי שהצליח להוכיח את עצמו, והוא ממשיך להיות כלי מרכזי בהרתעה כלפי ישראל וביכולת להגיב נגדה. יתר על כן, חרף הנזקים המשמעותיים שנגרמו למערך והישגיה של ישראל ביירוט רוב הטילים ששוגרו מאיראן (וכמעט כל הכטב"מים), גם המיעוט שהצליח לחדור לישראל גרם אבדות בנפש (גם אם במידה פחותה באופן ניכר ביחס להערכות שקדמו למלחמה) ונזק חסר תקדים בעורף הישראלי. ניתן להניח כי איראן תחתור לחזור לקצב הייצור שקדם למלחמה, לשפר את דיוק הטילים ואת סיכויי השרידות של המשגרים והטילים עצמם, בין היתר באמצעות העברתם לתוואי תת-קרקע עמוק. זאת על בסיס הערכה כי העדיפות צריכה להינתן לשיפור היכולת ההתקפית, שהוכיחה את עצמה במידה מסוימת, על פני שיפור היכולת ההגנתית, שקיים ספק רב בנוגע ליעילותה מול יכולות צה"ל בתרחיש של חידוש הלחימה.⁹⁰

בחודשים האחרונים ביצעה איראן לפחות שלושה ניסויי טילים. ב-21 ביולי 2025 הודיעה איראן על ניסוי טילים ראשון מאז המלחמה. על פי דיווחי התקשורת האיראנית, הניסוי בוצע באמצעות משגר הלוויינים 'קאסד', במטרה לבחון מספר טכנולוגיות חדשות שבפיתוח בתעשיית החלל האיראנית.⁹¹ ב-21 באוגוסט 2025 דווח כי המרחב האווירי במערב איראן נסגר לצורך ניסוי בטילי שיוט, ששוגרו ממערכי חוף ומספינות מלחמה לעבר מטרות ימיות במפרץ עומאן ובצפון האוקיינוס ההודי.⁹² ב-18 בספטמבר 2025 בוצע ניסוי טילים באזור מרכז החלל ע"ש אימאם ח'ומייני.⁹³ ימים ספורים לאחר מכן טען חבר המג'לס מוחסן זנגנה כי איראן ביצעה בהצלחה ניסוי שיגור מוצלח של טיל בין-יבשתי.⁹⁴

באוקטובר 2025 התייחס חבר ועדת המג'לס לביטחון לאומי ולמדניות חוץ, בח'שאישי ארדסתאני, לדברי ראש הממשלה בנימין נתניהו שלפיהם איראן שואפת לפתח טילים בין-יבשתיים, ואמר כי איראן פיתחה ותמשיך לשדרג את יכולות הטילים שלה לכל רמה

90 עודד ירון, איך תיראה מלחמת הטילים הבאה? [הארץ](#), 7 באוגוסט 2025.

91 **איראן הצליחה לבצע ניסוי תת-מסלולי עם משגר הלוויינים קאסד** [איראן موفق به تست زیرمدراری با ماهوار مبر قاصد شد]. [תאבנאכ](#), 21 ביולי 2025.

92 *Iranian navy launches country's first military exercise since war with Israel*. [Times of Israel](#), 21 August 2025.

93 Jon Gambrell, *Iran has likely carried out an undeclared missile test, satellite photos analyzed by the AP show*. [Associated Press](#), 25 September 2025.

94 **חבר מג'לס: שלוש ערכנו ניסוי ביטחוני של טיל בין-יבשתי שהיה מוצלח** [یک نماینده مجلس: پریشب یک موشک قارمپیما را تست امنیتی کردیم که موفقیت آمیز بود]. [انتח'אכ](#), 20 בספטמבר 2025.

שתמצא לנכון. הוא הוסיף כי מנהיג איראן הגביל בעבר את טווח הטילים ל-2,200 ק"מ, אך בעקבות המלחמה הוא הסיר כל הגבלה על הטווח. לדבריו, מרכיב העוצמה הצבאית העיקרי והחשוב ביותר של איראן במלחמה הוא תוכנית הטילים שלה, ויש לחזקה ללא כל הגבלה.⁹⁵ במקביל, תצלומי לוויין שניתחה סוכנות הידיעות AP חשפו כי איראן החלה לשקם אתרי ייצור טילים בפארצ'ין ובשאהרוד, שנפגעו בידי ישראל במהלך המלחמה. ואולם הפגיעה במערבלים הפלנטריים התעשייתיים הנחוצים לייצור טילים מבוססי דלק מוצק מעכבת, להערכת מומחי טילים, את החזרה לקצב הייצור הקודם.⁹⁶ איראן עשויה לרכוש מערבילים אלה – כמו גם מרכיבים נוספים לתוכנית הטילים שלה – מסין, כפי שעשתה בעבר. בסוף אוקטובר 2025 דיווחה רשת CNN מפי גורמי מודיעין אירופיים שמאז הפעלת מנגנון הסנאפבק בסוף ספטמבר 2025 הגיעו מסין לנמל בנדר עבאס שבאיראן מספר משלוחים של נתן פרכלורט – החומר המרכזי המשמש לייצור דלק מוצק שמניע את טילי הקרקע-קרקע האיראניים. לפי דיווח זה המשלוחים כוללים 2,000 טונות של הכימיקלים, שנרכשו על ידי איראן מספקים סינים אחרי מלחמת 12 הימים.⁹⁷

גם בתחום ההגנה האווירית ניכר מאמץ איראני לנסות לשקם את המערך שכשל מול העליונות האווירית הישראלית. חבר המג'לס ובכיר משמרות המהפכה לשעבר, מוחמד אסמאעיל כות'רי, התייחס בריאיון לאתר החדשות תאבנאכ לאפשרות שרוסיה תספק לאיראן מערכות הגנה אווירית מתקדמות מסוג S-400 ואמר כי לנוכח הניסיון שהצטבר במהלך המלחמה, איראן זיהתה במדויק את נקודות התורפה שלה ונקטה צעדים יעילים לטיפול בהן. הוא הוסיף כי חלק מהצעדים כבר נמצאים בתהליך ביצוע, אך אין צורך לחשוף את פרטיהם בפני הציבור.⁹⁸ איראן עשויה להסתייע ברוסיה (מערכות S-400) ובסין (מערכות HQ-9) לצורך שיקום מערך ההגנה האווירית, אף כי יעילותן של המערכות

95 **חבר הוועדה לביטחון לאומי: המנהיג הסיר את המגבלות על טווח הטילים** [عضو کمیسیون امنیت ملی: رهبری محدودیت بُرد موشکی را برداشته‌اند]. [עצרי איראן](#), 8 באוקטובר 2025.

96 Jon Gambrell, *Fearing another war with Israel, Iran begins rebuilding missile sites, but key component is missing*. [Associated Press](#), 24 September 2025.

97 Melissa Bell & Gianluca Mezzofiore, *Western intelligence says Iran is rearming despite UN sanctions, with China's help*. [CNN](#), 29 October 2025.

98 **האם המערכת האסטרטגית S-400 נכנסה לשטח איראן? / כיסוי נקודות התורפה בתחום ההגנה האווירית** [آیا سامانه راهبردی S-400 وارد خاک ایران شده است؟/ پوشش نقاط ضعف در حوزه پدافندی]. [תאבנאכ](#), 17 באוגוסט 2025.

הרוסיות והסיניות מוטלת בספק. זאת ועוד, רוסיה זקוקה עדיין למערכות הגנה אווירית לצורך המשך המלחמה באוקראינה, ואינה יכולה לממן עסקאות באשראי.

ניסיון העבר מלמד על עיכובים חוזרים ואספקה חלקית של ציוד צבאי מרוסיה לאיראן. אספקת מערכות נשק והגנה אווירית סיניות לאיראן מוטלת בשלב זה בספק, בין היתר בשל חשש סיני לחשוף את המערכות הסיניות למבחן מול מערכות צבאיות אמריקאיות וישראליות בתרחיש של חידוש הלחימה.⁹⁹ נוסף על כך, אף שסין ורוסיה מתנגדות לחידוש הסנקציות על איראן, אין ודאות שאחת מהן תספק לה מערכות מתקדמות תחת משטר אמברגו הנשק, אך לא ניתן לפסול אפשרות כזו לאורך זמן. בתנאים אלה קוריאנה הצפונית עשויה להיות שותפה אפשרית, בייחוד בתחומים דוגמת בנייה תת-קרקעית, הקמת בסיסים לטילים ואמצעי שרידות, שבהם יש לה ניסיון טכני נרחב.

יצוין כי ההסכם לשיתוף פעולה אסטרטגי, שנחתם בין נשיאי רוסיה ואיראן בינואר 2025, אינו כולל סעיף המחייב את המדינות להגיש סיוע צבאי זו לזו במקרה שאחת מהן תותקף. עם זאת, הימנעות רוסיה ממתן סיוע לאיראן במהלך מלחמת 12 הימים עוררה ביקורת גוברת באיראן והגבירה את החשדנות האיראנית המסורתית כלפי מוסקבה, בפרט בקרב חוגים המזוהים עם המחנה הפרגמטי והרפורמיסטי באיראן. אלה הזהירו בשנים האחרונות מפני תלות גוברת ברוסיה שעלולה, לטענתם, להקריב את האינטרסים הלאומיים האיראניים על מזבח האינטרסים שלה.¹⁰⁰ כך למשל, אתר החדשות ח'בר אונליין מתח ביקורת על העיכוב המתמשך באספקת מטוסי סוחוי-35 רוסיים לאיראן. האתר העריך כי העיכוב אינו נובע מבעיות טכניות או כלכליות, אלא מכך שרוסיה מעדיפה את יחסיה עם ישראל, ארצות הברית ומדינות המפרץ על פני מחויבותה לאיראן. העיכוב באספקת המטוסים, שיכלו לשנות באופן משמעותי את תוצאות העימות עם ישראל, הוכיח לטענת ח'בר אונליין כי הברית בין המדינות היא חד-צדדית: איראן מספקת לרוסיה כטב"מים חיוניים ובתמורה זוכה להבטחות ריקות מתוכן.¹⁰¹

99 דני סיטרינוביץ ורז צימט, **יחסי איראן עם סין ורוסיה בעקבות מערכת "עם כלביא"**. המכון למחקרי ביטחון לאומי, **מבט על**, גיליון 2031, 25 באוגוסט 2025.

100 רז צימט, **חשדנות איראנית כלפי מוסקבה לאור ציוץ טוויטר של שגרירות רוסיה בטהראן**. מרכז אליאנס ללימודים איראניים, **איראניקס**, גיליון מס' 2, 28 בפברואר 2022.

101 **למה הרוסים לא מספקים את מטוסי הסוחוי 35 לאיראן | האם איראן לא הפכה בלי כוונה לכלי משחק עבור רוסיה** [چرا روس ها هواپیماهای سوخو 53 را به ایران نمی دهند | آیا ایران ناخواسته تبدیل به کارت بازی برای روسیه نشده است]. **ח'בר אונליין**, 30 ביוני 2025.

העיתון הרפורמיסטי שֶׁרֶק גרס כי התנהלות רוסיה, שלא ניצבה לצד השותפה החשובה שלה בשעתה הקשה ואף לא ניסתה לכפות פתרון כלשהו על הצדדים, מעוררת ספקות בנוגע לברית בין המדינות. במאמר פרשנות שכותרתו "רוסיה: צופה או בעלת ברית?" נכתב כי השותפות האיראנית-רוסית, ששיאה בחתימת ההסכם לשיתוף פעולה אסטרטגי בין המדינות בראשית 2025, לא הניבה הישגים ממשיים לטהראן. בעוד שארצות הברית הצטרפה באופן פעיל למלחמה, תמיכת רוסיה נותרה בגדר הצהרות פוליטיות בלבד. לטענת היומון, התנהלות רוסיה, שנמנעה מאספקת מטוסים מתקדמים או מערכות הגנה אווירית מתקדמות לאיראן גם לאחר התקיפה הישראלית בסוף אוקטובר 2024, מוכיחה שוב כי השותפות עימה מבוססת על אינטרסים משתנים ולא על מחויבות של ממש.¹⁰²

אף כי ספק רב אם יחול שינוי באסטרטגיה האיראנית כלפי רוסיה בעתיד הנראה לעין, המלחמה עם ישראל מעוררת מחדש את סימני השאלה בטהראן אשר לנכסיותה האסטרטגית של רוסיה עבור איראן. יתר על כן, צמצום התלות הרוסית בכטב"מים איראניים לנוכח ייצור עצמי גובר של הכטב"מים ברוסיה עצמה מפחית את הלחץ הרוסי לסייע לאיראן.¹⁰³ בתנאים אלה עשויה איראן לנסות לפעול בערוצים אחרים. על פי הצהרה של שירות מודיעין החוץ של אוקראינה, שצוטטה בתקשורת האוקראינית באוגוסט 2025, איראן ביקשה את סיועה של בלארוס בשיקום יכולות ההגנה שלה. הדיווח התפרסם זמן קצר לאחר פגישה שנערכה במינסק בין נשיא איראן פזשכיאן למקבילו הבלארוסי אלכסנדר לוקשנקו. לפי המודיעין האוקראיני, הנשיא האיראני ביקש בפגישה סיוע בתיקון מערכות ההגנה האווירית והלוחמה האלקטרונית שלה, בין היתר משום שבניגוד לרוסיה, בלארוס מוגבלת פחות על ידי סנקציות בתחום הצבאי-טכנולוגי, ולכן עשויה לשמש ערוץ לשיקום היכולות האיראניות.¹⁰⁴

במקביל פועלת איראן לשפר גם את מערכות ההתרעה האזרחית. בראשית אוגוסט 2025 החלה עיריית טהראן בהתקנת רמקולים ומערכות כריזה ואזעקה בנקודות שונות בעיר, שנועדו לספק התרעה לאזרחים במצבי חירום.¹⁰⁵ חבר מועצת עיריית טהראן מהדי באבאא'י אמר כי במהלך המלחמה נאלץ משרד התקשורת להגביל את האינטרנט, והוא

102 **רוסיה: צופה או בעלת ברית?** [روسیه تماشاگر یا متحد؟], שֶׁרֶק, 29 ביוני 2025.

103 *Tensions rise between Iran and Russia; Moscow's new drone factory reduces reliance on Tehran.* [All Arab News](#), 10 August 2025.

104 *Ukrainian intelligence says Iran seeks Belarus's help to fix defenses damaged in war with Israel.* [Times of Israel](#), 23 August 2025.

105 **רמקולים להכרזת מצב חירום וצופרי אזעקה מותקנים ברחבי טהראן** [بلندگوهای اعلان وضعیت خطر و آژیر وضعیت قرمز، در سراسر تهران در حال نصب شدن است], [עצרי איראן](#), 3 באוגוסט 2025.

עלול להידרש גם לחסום זמנית את הטלפונים הניידים במצבי מלחמה. לפיכך לא ניתן ליידע את הציבור בעת חירום רק באמצעות הטלפונים הניידים, ויש להתקין מערכות כריזה ציבוריות שישמשו הן להעברת הודעות לאזרחים והן להשמעת אזעקות. באבאא' הדגיש את הצורך בקביעת גוף שיהיה אחראי לתחזוקה שוטפת של מערכות אלה.¹⁰⁶

לבסוף, בחודשים האחרונים פורסמו מספר דיווחים בלתי מאומתים בדבר כוונה איראנית לשקם את חיל האוויר המיושן שלה באמצעות סיוע רוסי או סיני. באוקטובר 2025 דווח כי איראן רכשה מרוסיה מטוסי קרב מדגם סוחוי-35 בשווי שישה מיליארד אירו. לפי דיווח זה העסקה תושלם עד שנת 2028.¹⁰⁷ במקביל טען חבר המג'לס אבו־אלפצ'ל זהרה־ואנד כי איראן קיבלה לאחרונה מטוסי קרב רוסיים מדגם מיג-29. לדבריו, המטוסים הוצבו בבסיס בשיראז ומהווים פתרון לטווח קצר עד הגעתם בהדרגה של מטוסי סוחוי-35 מתקדמים יותר.¹⁰⁸ מידת המהימנות והעדכניות של המידע שעליו התבססו דיווחים אלה אינה ברורה, ובכל מקרה, גם אם איראן תרכוש בשנים הקרובות מטוסי קרב חדשים, ספק רב אם רכש זה יהווה איום של ממש על חילות אוויר מתקדמים, דוגמת חיל האוויר הישראלי.

106 **התקנת רמקולים ברחובות טהראן** [نصب بلندگو در خیابان‌های تهران], [פרארו](#), 26 ביולי 2025.

107 Dudi Kogan, Report: Leaked documents reveal fighter jet deal between Russia and Iran. [Israel Hayom](#), 10 June 2025.

108 **ט'הרהונד, חבר ועדת המג'לס לביטחון לאומי: מטוסי קרב מיג-29 רוסיים הגיעו לאיראן ונמצאים בשיראז** [ظهر روند، عضو کمیسیون امنیت ملی مجلس: جنگنده‌های میگ ۹۲ روسی وارد ایران شده و در شیراز است], [אנתח'אב](#), 23 בספטמבר 2025.